

CONCLUSIE RAPPORT SDBA: DEFICIENT FINANCIËEL BEHEER IN ARUBA EEN BEWUSTE POLITIEKE KEUZE

Op 1 maart publiceerde Stichting Deugdelijk Bestuur Aruba (SDBA) haar tweede rapport: *'Naar deugdelijk openbaar financieel beheer in Aruba'*. Het rapport werd op donderdag jl. aan de Gouverneur aangeboden. Net als in het eerste rapport *'Naar een rationeel personeelsbeleid in Aruba'* wordt hier een beeld geschetst van het gevoerde beleid, ditmaal op het gebied van het financieel beheer, gedurende 30 jaar. De situatie wordt weergegeven vanuit de optiek van de belangrijkste instituten die adviezen, aanbevelingen of waarschuwingen hebben gegeven ten aanzien van het gevoerde financieel beheer. Het beeld is schokkend.

Structureel tekortschietende begrotingen met vele wettelijke tekortkomingen en goede voornemens

Het rapport maakt duidelijk dat jaarlijks allerlei wettelijke bepalingen uit de Staatsregeling en de Comptabiliteitsverordening werden overtreden. Het ging daarbij niet alleen om te late indiening, maar ook om het ontbreken van cijfermatige toelichtingen, tekortschietende memories van toelichtingen, ontbrekende overzichten van schulden en vorderingen, enz. Voortdurend werden regeringen gewezen op het tekort aan begrotingsdiscipline en het gebrek aan begrotingstoezicht. Dit leidde namelijk tot structurele begrotingstekorten die bijdroegen aan de voortdurende groei van de nationale schuld en dus van de renteverplichtingen. Reeds in de jaren '90 werden de renteverplichtingen als een te zware last voor Aruba beschouwd. Dit zou de investeringscapaciteit van de overheid sterk verminderen. Desondanks namen die met de jaren verder toe. Hoe sterk deze stegen blijkt onder meer uit de observaties van de Raad van Advies (RvA) over de begroting van 2005 (MEP): "De rentelasten nemen met bijna 25% toe ten opzichte van het dienstjaar 2004. Over de afgelopen 5 jaar is er zelfs sprake van een verdubbeling van de rentelasten".

Ook aan het realiteitsgehalte schortte bijna jaarlijks het nodige. Uitschieters waren bijv. 2012 (AVP): de voorspelde economische groeiverwachting van 8,2% zoals door de regering voorzien bleek uiteindelijk een krimp van -1,7, een verschil van bijna 10%-punten. Door deze 'foute inschatting' (misleiding?) verdubbelde het begrotingstekort bijna van 4,5% naar 8,35%. De meest roemruchte begroting was die van 2014. Deze werd niet alleen 8,5 maand te laat ingediend maar schoot op staatsrechtelijke, wetstechnische en comptabele gronden sterk tekort. De regering negeerde het advies van de RvA om de begroting eerst aan te passen en pas daarna aan het parlement aan te bieden. Dit leidde uiteindelijk tot de weigering van de Gouverneur (op aanwijzing van de Koninkrijksministerraad) om de begroting te ondertekenen.

Opeenvolgende regeringen waren zich wel steeds bewust van de financiële problematiek en de dringende noodzaak van een oplossing. De meest bekende voornemens daartoe waren voor de MEP de zgn. 'Discipline en Moed' (met de Swaen-Oduber norm) en het Balanced Budget Akkoord (BBA) van de AVP. Keiharde voornemens daarin werden na de presentatie echter direct gebroken.

In meer dan 55 jaar nooit een goedgekeurde Jaarrekening ingediend

Hoewel wettelijk is bepaald dat de (door een accountant goedgekeurde) jaarrekening uiterlijk 3 maanden na afloop van het jaar aan de Staten moet worden aangeboden, is daar vanaf de jaren '60 nooit aan voldaan. Pas onder zware druk van de CAft werd onlangs voor het eerst bijtijds een (niet-goedgekeurde) jaarrekening ingediend. De eerste jaarrekening, over het dienstjaar 1987, ontving de Algemene Rekenkamer (ARA) pas in 1993. De ARA stelde vast dat aan geen enkele voorschrift van de Comptabiliteitsverordening was voldaan. Het was daardoor onmogelijk inzicht te krijgen in rekeningen.

Reeds in haar eerste jaarrekening wijst de ARA op de grote verschillen tussen begrootte en reële uitgaven. Zo was het nadelig saldo op de Gewone Dienst 80% en het nadelig saldo op de Kapitaaldienst 72% groter dan aangegeven in de begroting. Dit beeld deed zich wel vaker voor. De jaarlijkse pogingen van de ARA om concrete verbeterplannen te doen implementeren werden voortdurend genegeerd. Ondanks toezeggingen van verschillende ministers van financiën dat de situatie verbeterd zou worden, werden pas in 2015 (!) de meeste van deze toezeggingen concreet aangepakt, uitsluitend vanwege de sterke druk van de CAft. Deze was ingesteld na de aanwijzing door het Koninkrijk in 2014 nadat duidelijk was dat de groeiende schuldenlast en renteverplichtingen van Aruba hadden geleid tot onhoudbare overheidsfinanciën.

De ARA stelt in praktisch al haar rapporten "dat de geconstateerde tekortkomingen voor een zeer groot deel te wijten zijn aan een gebrekkige en slecht functionerende administratie, een tekortschietende administratieve organisatie en het nagenoeg ontbreken van interne controle. Op grond hiervan is de ARA van mening dat ten aanzien van de administratie sprake is van een zeer zorgwekkende situatie. Aan de meest elementaire begrippen van administreren werd niet voldaan".

Volgens de ARA was de financiële administratie over 1989 zo slecht dat zij totaal geen inzicht gaf in de financiële situatie van het Land. Meer dan 10 jaar later stelt de ARA wederom dat “de gevolgen van het langdurig negeren van deze problemen nu zichtbaar zijn, getuige de (omvangrijke) fraudes en onregelmatigheden die thans aan het licht komen”. Alweer 16 jaar daarna is er weinig veranderd: volgens de directeur van het Departement voor Human Resources komen gemiddeld per jaar 20 overheidsmedewerkers in problemen met integriteit. Een groot deel daarvan wordt ontslagen.

Het hoeft geen verwondering te wekken dat de deficiënte financiële administratie die het financieel beheer van het Land Aruba zo kenmerkte, volgens onderzoeken van de ARA ook in praktisch elke individuele Dienst voorkwam. Aangezien er slechts op beperkte schaal onderzoek plaats vond/vindt door de CAD en de ARA, is het onvermijdelijk dat de Arubaanse gemeenschap veel geld verloor en nog steeds verliest (!) door dit deficiënte financieel beheer. In navolging van de RvA maakt de ARA zich dan ook in toenemende mate zorgen over de toename van de personeelslasten, de schuld en de rentekosten.

Passieve houding van de Staten

Ondanks alle jaarlijkse pogingen van de RvA en de ARA om meer inhoud te geven aan het budgetrecht van de Staten, werd daar door de Staten zelf nooit uitvoering aan gegeven. De enige uitzondering vormde 2014, toen de begroting door de Gouverneur aangehouden werd. Volgens de meerderheidsfractie tastte dit hun budgetrecht aan. De Staten lieten zich echter jaarlijks voor het karretje spannen van hun regering door ruim achteraf de onrechtmatige uitgaven met terugwerkende kracht klakkeloos goed te keuren. Daarmee stemde ze feitelijk in met de uitholling van hun budgetrecht. Daarnaast werden belangrijke onderzoeksrapporten van de ARA niet door de Staten behandeld en lieten ze structureel na ministers ter verantwoording te roepen.

Adviezen, waarschuwingen, aanbevelingen van alle instanties systematisch genegeerd

Niet alleen de adviezen, waarschuwingen en aanbevelingen van de belangrijkste Arubaanse Hoge Colleges van Staat werden genegeerd. Ook die van de SER, de Centrale Bank, het IMF en speciaal ingestelde commissies als de Commissie van Lennep, de Comision Financiero en de National Commission on Public Finance (NCPF) werden niet serieus genomen. Het meest illustratief zijn de aanbevelingen van de NCPF in 2006: indien daaraan gevolg zou worden gegeven, dan kon in 2009 begrotingsevenwicht worden bereikt, mogelijk zelfs met een surplus van Afl. 25 miljoen. Het ‘beleid’ van de toenmalige MEP-regering leidde echter tot een financieringstekort in 2009 van Afl. 157,5 miljoen terwijl de schuldpositie verder verslechterde. Het ‘nieuwe economische beleid’ van de daaropvolgende AVP-regering leidde binnen 4 jaar uiteindelijk tot een verdubbeling van de daarvoor in 23 jaar opgebouwde nationale schuld en torenhoge rentelasten. Deze onhoudbare situatie met een ongeloofwaardige begroting leidde in 2014 (eindelijk!) tot ingrijpen van de Rijksministerraad.

Met name de SER was in de loop der jaren heel duidelijk over het regeringsbeleid: *“Niet alleen is verzuimd om daadwerkelijk gevolg te geven om begrotingsevenwichten te realiseren, maar vaak is ook, gedreven door politieke motieven, gekozen voor het opofferen van noodzakelijke investeringen en essentiële materiële uitgaven om de overheidsfinanciën een imago van ‘beheersbaar’ te geven”*. Overheidstekorten hebben vergaande gevolgen voor de economie: de betalingsbalans, de rentestand, particuliere investeringen, betalingsachterstanden, overheidsinvesteringen werden allemaal negatief beïnvloed. Volgens de SER leidde het handelen van regeringen vanuit partijpolitiek perspectief tot corruptie op zowel politiek als ambtelijk niveau.

Ook uit rapportages van de CAft blijkt dat de Arubaanse regering in grote mate hetzelfde gedrag jegens het CAft aan de dag legt als traditioneel het geval is met de adviezen van de RvA. De regering leverde tot voor kort de begroting nog steeds te laat in, legt een groot deel van de adviezen van de CAft naast zich neer maar slaagt er desondanks steeds in, weliswaar grotendeels middels ‘incidentele meevallers’ en ‘cosmetische boekingen’, de wettelijk vastgelegde tekortnormen te halen. Daarbij blijven de structurele problemen, zoals de hoge personele uitgaven, nagenoeg ongewijzigd. Feitelijk worden de noodzakelijke ingrepen wegens ‘electorale motieven’ steeds weer een jaar opgeschoven. De hele gemeenschap betaalt hiervoor een hoge prijs. Ook de invoering van inkomstenverhogende en uitgavenverlagende maatregelen alsmede de inwerkingstelling van de nieuwe BestedingsBelasting vinden niet of in onvoldoende mate plaats.

Sociale fondsen helemaal leeg getrokken ten behoeve van electoraal gewin

Volgens SDBA blijkt uit haar onderzoek dat politieke partijen vooral de mogelijkheden van het pensioenfonds van de SVB op grote schaal hebben misbruikt om electoraal te scoren. Ondanks dringende waarschuwingen van de SVB zelf en van onder meer de International Labour Organisation werd de pensioengerechtigde leeftijd verschillende keren verlaagd en de pensioenuitkeringen verhoogd. De noodzakelijke aanpassing van premies vond in sterk onvoldoende mate plaats. Het AOW-AWW reservefonds van ruim Afl. 350 miljoen van de SVB werd daardoor in korte tijd gereduceerd tot Afl. 0. Hierdoor moest de pensioengerechtigde leeftijd allerhaast worden opgetrokken tot de oorspronkelijke 65 jaar. Indien de twee grote politieke partijen geen politiek hadden gespeeld met het fonds, was ophoging van de pensioengerechtigde leeftijd (nog) niet nodig geweest. Ook hierover stelde de SER in haar rapport 'Veiligstelling van de AOV' dat *"Electoraal motieven een belangrijke rol hebben gespeeld bij het doorvoeren van verbeteringen in de A.O.V. Het economisch draagvlak voor deze verbeteringen werd niet of nauwelijks onderzocht. Zelfs in die gevallen waarbij de regering werd gewezen op de vergaande financiële gevolgen voor het AOV-fonds en de economische repercussies van voorgenomen verbeteringen in de AOV, is geen acht op deze waarschuwingen geslagen. Het is daarom niet verwonderlijk dat het AOV-fonds thans met grote financiële problemen kampt"*.

Ook voor de APFA en de AZV bleek de bemoeienis van de regering steeds bijzonder negatief. Dit kostte de Arubaanse gemeenschap in de loop der jaren eveneens enorme hoeveelheden geld. Zo kostte de nieuwe rekenrente in 2001 het Ambtenarenpensioenfonds uiteindelijk omstreeks Afl. 250 miljoen. Voor de overheid betekende het een substantiële verlaging van haar financieringstekort. Het politieke uitgangspunt 'The sky is the limit' voor de AZV leidde vanaf het begin tot structurele en omvangrijke tekorten die tot vandaag de dag de begroting zwaar belasten.

Boekhoudtrucs moesten ervoor zorgen dat geld kon worden uitgegeven zonder dat er openbare parlementaire controle op mogelijk was, of dat er verantwoording over hoefde te worden afgelegd

In de loop der jaren hebben verschillende regeringen allerlei boekhoudkundige truukjes toegepast om extra geld te kunnen uitgeven of om grote financieringstekorten te dekken. Een bekend voorbeeld was wel het AVP-initiatief de 'FIPA', een buiten de begroting te stellen fonds dat grote sommen geld moest genereren door alle overheidsbezittingen te verhypothekeren. Wegens hevige kritiek uit de gemeenschap werd dit voorstel afgeblazen. Ook het gebruik van 'bulletleningen', in gang gezet door de MEP, die het Land Aruba veel duurder uitkomen aangezien over de hele leningsperiode rente moet worden betaald over het hele leningsbedrag. Tevens het financieren van projecten 'buiten de begroting om', zoals de PPP-projecten, een stokpaard van de AVP, die leiden tot een verhoging van de Arubaanse schuld met omstreeks Afl. 1 miljard. En tenslotte de vrij recente 'schenking' van het bijna bankroete SVB aan de AVP-overheid ad Afl. 64 miljoen.

Volledig achterhaald en contraproductief doch in stand gehouden belastingsysteem

Reeds vanaf het begin van de Status Aparte werden veel tekortkomingen vastgesteld in het belastingsysteem. Dit leidde in de jaren '90 tot concrete adviezen om het gecompliceerde en inefficiënte belastingsysteem op korte termijn om te zetten in een simpel systeem, gebaseerd op indirecte heffing. Dit zou niet alleen de belastinginkomsten van de overheid sterk verhogen (tot Afl. 100 miljoen per jaar!) maar ook de talloze mogelijkheden van belastingontduiking tegen kunnen gaan. Dit leverde namelijk voortdurend miljoenenverliezen voor het Land op. Nog in 2016 werd een nieuw voorstel van de Arubaanse vakminister van financiën door de premier van tafel geveegd.

De schuldopbouw was volledig onnodig en onverantwoordelijk en had grote schadelijke gevolgen

De 'Commissie Schuldenproblematiek' stelde al weer heel wat jaren geleden dat : *"tenslotte het politieke besef moet ontstaan dat normen voor behoorlijk economische gedrag niet straffeloos kunnen worden genegeerd. Overheidsschulden vloeien voort uit begrotingstekorten of uit ongeautoriseerde uitgaven. Schuldbeheersing is derhalve niet mogelijk zonder beheersing van de begroting"*. Ook deze simpele boekhoudkundige waarheid leidde niet tot enige verbetering. Integendeel, toen er niet meer zo makkelijk geleend kon worden volgde de overheid het advies om een 'Sinking Fund' in te stellen. De overheid zou hierin jaarlijks geld storten om zo te sparen voor de aflossing van haar schulden (bulletleningen). Niet alleen werd de toegezegde wettelijke instelling van het fonds uiteindelijk niet uitgevoerd, maar ook vonden de stortingen niet zoals toegezegd plaats. De regering wilde zelfs geld lenen om het fonds van middelen te voorzien. Binnen enkele jaren ging het fonds teniet omdat de overheid het weinige geld daarin nodig had om nieuwe tekorten te dekken.

Hoe ernstig de Arubaanse situatie is, blijkt als we die met de situatie in Puerto Rico vergelijken. Dit tropisch paradijs heeft, eveneens door mismanagement van de overheid, een schuldenlast van Afl. 130 miljard op een bevolking van 3,5 miljoen opgebouwd. Per hoofd van de bevolking bedraagt de schuld Afl. 37.142,85. In 2015 bedroeg de individuele schuldenlast van de Arubaanse burgers Af. 36.183,-. Vanaf 2018 zal deze, inclusief de extra schuldenlast van de PPP-projecten en andere 'off-budget-schulden' omstreeks Afl. 45.000,- bedragen*. In Puerto Rico heeft dit geleid tot een zware versobering van de overheidsdiensten. Vooral de zorgkosten zijn sterk verlaagd en daar moet nog verder op bezuinigd worden met bijna 30%. Niet voor niets vindt een massale uittocht plaats van hoger opgeleid personeel naar de V.S.

In Aruba heeft deze situatie zich echter nog niet voorgedaan, uitsluitend wegens het Koninkrijksverband met het economisch sterke Nederland als partner. Zou Aruba kiezen voor het afwerpen van het lastige financieel toezicht (een belangrijke ambitie van zowel de AVP als de MEP die beide blijkbaar graag doorgaan met hun traditioneel 'beleid') en/of zelfs het 'afwerpen van het Nederlandse koloniale juk', dan zou dit op heel korte termijn kunnen leiden tot een degradatie van Aruba door beoordelingsbureaus tot de junk-status. De gevolgen voor de Arubaanse bevolking zijn dan niet te overzien.

*** De jaarlijkse betalingsverplichtingen ten behoeve van de PPP-projecten**

Betaling t.b.v. 4 PPP-projecten*	2017	2018	2019**	2020
Totaal off-balance uitgaven in Afl.	36.592.500	50.598.096	64.829.346	64.829.346
Tot. kosten PPP-projecten als % coll. sector	1,4%	2,0%	2,5%	2,5%

*PPP-projecten: Green corridor (afl. 292 miljoen), Watty Vos Boulevard (Afl. 660 miljoen), Dr. Horacio Oduer Hospitaal, Infra-gebouw D.O.W. Hierbij zijn niet inbegrepen de kosten van de 4 MultiFunctionele Accomodaties (MFA's)!

** Dit bedrag moet Aruba minimaal de 20 jaren daarop jaarlijks betalen.

Hoge betalingsverplichtingen t.b.v. de PPP-projecten kunnen een dermate groot beslag leggen op de begrotingsuitgaven in de toekomst dat de kans op begrotingstekorten toeneemt. Hierdoor zal de staatsschuld verder oplopen (tot Afl. 5 miljard!). Tevens neemt de flexibiliteit binnen de meerjarenbegroting sterk af. De ruimte voor beleid en overige investeringen wordt danig beperkt. Op termijn ondermijnt dit het economisch groeipotentieel.

Zeer zorgelijke stand van zaken

Reeds in 2014 voorzag de Cft op grond van al de genoemde ontwikkelingen een toename van de schuld naar 80,7% in 2014, gevolgd door een initiële daling van de tekortcijfers tot aan 2018. De toename van uitgaven door de verdere indexering van lonen en salarissen (Akkoord 2014), de autonome groei van personeelskosten en rente, de zorguitgaven en PPP-constructies zullen de verwachte inkomsten vanaf 2018 weer overstijgen. Hierdoor nemen de financieringstekorten als percentage van het BBP weer toe tot meer dan 4% in 2020 waarna het door blijft stijgen.

Volgens het Cft is het weerstandvermogen van Aruba nihil: het negatieve eigen vermogen bedroeg eind 2014 Afl. 2,4 miljard. D.w.z.: als Aruba al haar bezittingen, o.a. gebouwen, enz. verkoopt, dan nòg heeft zij een schuld van Afl. 2,5 miljard!

Net als de SER is de Cft kritisch over de politieke beïnvloeding: *“bij het opstellen van cijfermatige analyses spelen politieke overwegingen eerder een rol dan die van financieel-economische aard. Samen met politieke benoemingen op cruciale posities en het niet invullen van toezichthoudende organen zoals de CAD wordt het financieel beheer en de positie van de financiële kolom verzwakt”.*

De Cft spreekt ook haar zorg uit over de tekortkomingen bij de belangrijke instituties die een waarborging zijn van het begrotingsproces en een deugdelijk financieel beleid. Zo is de Cft kritisch over het voornemen van de regering om de uitkeringen aan landsbedrijven en de Hoge Colleges van Staat verder te verlagen: dit zal naar verwachting het financieel beheer verder verslechteren

Voorstel SDBA

Blijkbaar had/heeft 'de politiek' er belang bij om de klaarblijkelijke chaos en de grote tekortkomingen in de financiële administratie zo lang mogelijk te handhaven, een deugdelijke controle op het financieel beheer achterwege te laten en de ruime mogelijkheden voor belastingontduiking intact te houden, ook al bracht/brengt die combinatie ernstige financieel-economische gevolgen met zich mee voor de Arubaanse gemeenschap. Het is aan 'de politiek' zelf om haar motieven voor dit 'beleid' met deugdelijke argumenten te onderbouwen.

Het is de stellige overtuiging van Stichting Deugdelijk Bestuur Aruba (SDBA) dat doorgaan op de traditionele weg onder de huidige omstandigheden geen optie is. Politieke partijen en (voormalige) bestuurders die hebben bijgedragen aan de totstandkoming van de actuele toestand mogen daarom niet meer in de gelegenheid worden gesteld om nòg langer schade aan te richten aan ons Land. Het zou hen sieren indien zij allen de eer aan zich zelf zouden houden en er uit 'eigen initiatief' van af zouden zien om nòg langer of nogmaals het Land Aruba te 'dienen'. In plaats daarvan zou een Zaken/Takenkabinet (voor 8 jaar), niet gehinderd door 'electorale verplichtingen' met speciale taken moeten worden aangesteld. Het gaat er daarbij met name om de gevolgen van 30 jaar financieel wanbeheer binnen een korte tijd effectief aan te pakken. Belangrijke instrumenten daartoe zijn:

- A- De geactualiseerde aanbevelingen van Rapport Calidad integraal uit te voeren met als belangrijke actiepunten voor wat betreft het financieel beheer:
 - Het financieel beheer in de ruimste zin van het woord op orde te brengen;
 - Nieuwe wetgeving, inclusief sanctiemaatregelen, te ontwikkelen met de nadruk op een sluitend systeem van 'checks & balances om herhaling van de gemaakte 'fouten' in het verleden te voorkomen;
 - De huidige 'decorumrol' van adviserende en controlerende staatsorganen om te zetten in een meer proactieve en krachtige rol;
- B- Een nieuwe rechtsorde te ontwikkelen waarin meer inhoud wordt gegeven aan principes van een meer participatieve democratie waarin bestuurders en volksvertegenwoordigers duidelijk van elkaar gescheiden zijn en als zodanig meer inhoud (kunnen) geven aan hun staatsrechtelijke taak.
- C- Een intensieve bewustwordingscampagne voor de bevolking op te zetten met aandacht voor de principes van de democratische rechtsstaat en de eigen verantwoordelijkheid van elke burger in het realiseren daarvan.
- D- Langetermijn beleid opstellen en uitvoeren

Als zodanig maakt SDBA gebruik van het belangrijkste voorstel ooit van de MEP ten behoeve van de gemeenschap, te weten een zakenkabinet (in 1993 en 2016) en die van de AVP, namelijk de integrale uitvoering van de aanbevelingen van rapport Calidad (1997).

SDBA benadrukt ten slotte dat niet alleen 'de politiek' alle verantwoordelijkheid draagt voor de huidige penibele situatie. De druk van burgers en ondernemingen voor privileges is evenzeer schadelijk geweest voor Aruba. Onder meer met het oog op het huidige personeelstekort bij het Openbaar Ministerie is het echter zinloos om juridisch/strafrechtelijk uit te zoeken in welke mate elke betrokkene heeft bijgedragen aan de huidige situatie. SDBA hoopt dan ook in goed overleg met alle betrokkenen te komen tot een algemeen aanvaarde oplossing en een nieuwe weg voor Aruba op basis van breed gedragen normen van deugdelijk bestuur.

Het volledige rapport is te lezen op de website www.deugdelijkbestuuraruba.org onder het blok 'Ons onderzoek'. Daarnaast is een verkorte versie waarin thematisch een aantal punten wordt belicht.

Overpeinzing:

De opeenvolgende Arubaanse regeringen overtraden jaarlijks meer wettelijke bepalingen alleen al t.a.v. de begrotingen en jaarrekeningen, dan dat er roofovervallen in Aruba plaatsvonden. Als zodanig was de voorbeeldfunctie van de overheid negatief.

Daarbij was de jaarlijkse schade als gevolg van het financieel wanbeheer mogelijk groter dan de schade die gedurende 30 jaar door de gemeenschap werd geleden als gevolg van alle roofovervallen en diefstallen bij elkaar. Toch wens(t)en de politieke partijen daar bij voortduring voor bejubeld te worden.

**WETTELIJK VASTGESTELDE UITERLIJKE INLEVERDATUM BEGROTING AAN PARLEMENT: 1 SEPTEMBER = 4 MAANDEN VOORAFGAANDE AAN HET BEGROTINGSJAAR
DAARTOE MOET HET UITERLIJK OP 1 AUGUSTUS WORDEN INGELEVERD BIJ DE RvA T.B.V. EEN GEDEGEN ANALYSE**

BEGROTINGS- JAAR	INGELEVERD BIJ RvA →	MAANDEN LAAT (RvA)	ALGEMENE OPMERKINGEN T.A.V. DE KWALITEIT VAN DE LANDSBEGOTING VOLGENS DE RvA	GEVOLG/BEZWAAR VOLGENS RvA
1- 2001	? (Bijtijds!)	OK	Toelichtingen ontbreken; zorgen over groei fin. behoefte	Zorgen over onttrekken van fondsen aan controle Staten (BIF)
2- 2002	27-02-2002	8	Zorg om grote stijging kosten, m.n. personeel-intrest-tekort	Zorg voor toenemende schuldpositie: Afl. 1,2 miljard (-kortl.s.)
3- 2003	11-11-2002	3,5	Toelichting-overzichten ontbreken; raming ABB voorbarig	Mogelijke aanzienlijk hogere financieringstekorten → Balans
4- 2004	29-07-2003	OK	Grotendeels kopie van 2003; veel info ontbreekt;	Realiteitszin laag; voldoet niet aan vereisten deugd. bestuur
5- 2005	30-07-2004	OK	Veel inh. tekortkomingen bij deelontwerpen; kopie v. 2004	Idem; sterke toename rentelasten + schuld, o.m. door bulletl.
6- 2006	27-03-2006	8	Samenraapsel v. onderdelen, onsamenhangend, visieloos	MinFin heeft onbevoegd collega's gemachtigd tot uitgaven
7- 2007	28-08-2006	1	Samenraapsel v. onderdelen, onsamenhangend, visieloos	Voorwaardelijk karakter begroting tast realiteitswaarde aan
8- 2008	07-08-2007	OK	Samenraapsel v. onderdelen, onsamenhangend, visieloos	Volgorde v. begrotingsbehandeling tast het budgetrecht aan
9- 2009-1	14-08-2008	0,5	Zeer onvolledig, te veel onzekerheden, geen toets mogelijk	De vele onzekerheden hebben gevolgen voor de fin.behoefte
10- 2009-2	05-10-2009	5	Veel kostenoverschrijdingen → begrotingswijzig. achteraf!	Het fin.tekort is 60% hoger dan oorspronkelijk geraamd!
11- 2010-1	23-03-2010	8	Kwaliteit & realiteitszin onder de maat; heel incompleet	Risico wegens uitval Afl 80 miljoen BBO + incid. Af.135 mil. Val
12- 2010-2	23-02-2011	8	Overschrijdingen met terugwerkende kracht goedkeuren??	Wegens onrechtmatigheid van uitgaven niet goedkeuren!
13- 2011-1	14-03-2011	7,5	Fin. kaders onrealistisch: "econ. groei van 10%" → is lager!	Voldoet wederom niet aan voorschriften tbv deugd.fin.beheer
14- 2011-2	22-11-2011	7	Toelichting op wijzigingen is zeer summier + inconsequent	Motief verhoging/verlaging uitgaven niet duidelijk
15- 2012-1	09-09-2011	1	Lage realiteitsgehalte; belangrijke wettelijke overtredingen	Regering leeft wetgeving niet na → slechte voorbeeldfunctie
16- 2012-2	09-11-2012	6,5	Realiteitsgeh. laag: econ. groei -1,7% ipv voorziene +8,2%!	Financieringstekort hoger → 8,35% ipv 4,5% → pas beleid aan
17- 2013-1	12-03-2013	8	Lage realiteitsgeh.; toelichting voor grote verschillen afw.	Onvold. aandacht voor SVB→in gevarenzone; hoog fin.tekort
18- 2013-2	12-11-2013	7	Idem + grote verschillen tussen 1e en suppl. begroting	Veel hoger tekort heeft gevolg voor begroting 2014: extra bez.
19- 2014-1	09-05-2014	10	Staatsrechtelijke bezwaren-onvolwaardig-budgetrecht neg.	In comb. met Landenrapport IMF'13 basis voor KB Fin.onderz.
20- 2014-2	02-10-2014	5	Voor het eerst zijn adviezen van RvA (+CFT!!) verwerkt!	Positief advies was nodig i.v.m. KB Fin. onderzoek (Real. Begr.)
21- 2015-1	26-01-2015	6	Weinig toelichtingen en cijfermatige onderbouwingen	Realisme onbekend; onvold. daadkracht → toename kosten
22- 2015-2	20-11-2015	7	Bal.Budget-Akkoord systematiek wederom doorbroken	Uitgavenkader Afl. 1.35 miljard substantieel overschreden
23- 2016-1	12-10-2015	2	Twijfel aan realiteitsgehalte: te hoge schatting inkomsten	Twijfel aan haalbaarheid van tekortnorm; aanv. maatr. nodig
24- 2016-2	17-11-2016	6	Niet realistisch: econ. krimp van -1,3% i.p.v groei van 3,8%	Belastingink. lager dan begroot; dekking uitg. door incid. opbr.
25- 2017-1	01-08-2016	OK	Realiteitsgehalte laag; econ.groei te hoog ingeschat	Verwachte inkomsten te hoog, uitgaven te laag ingeschat